

VAN LOZE RUIMTE NAAR LEVENDE RUIMTE

Sociale Interactie Ondersteunen in Den Haag Zuidwest

30-10-2026
Jasper Kooiker
Afstudeerpresentatie

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN STAD IN DE STAD

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN STAD IN DE STAD

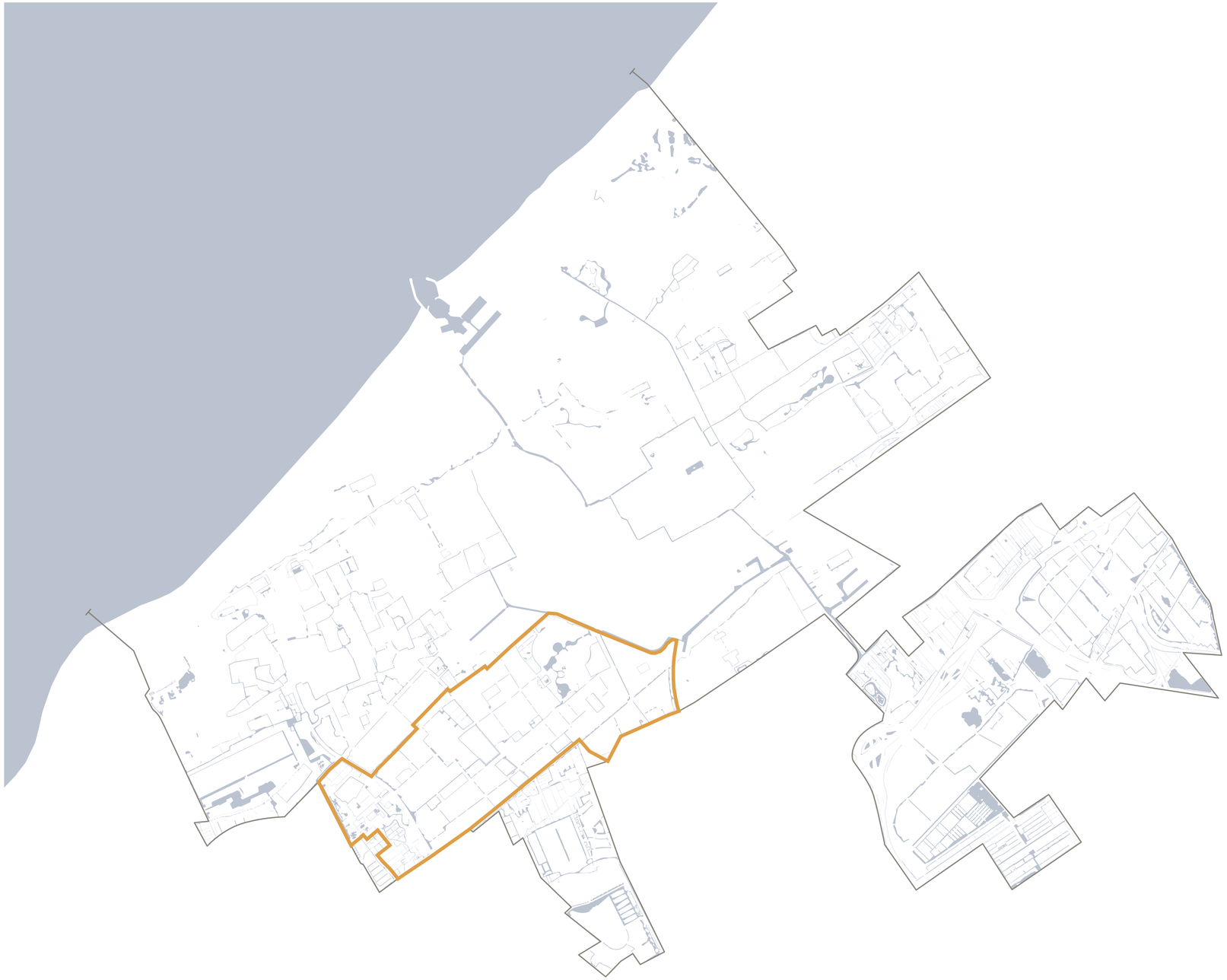

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN STAD IN DE STAD

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN STAD IN DE STAD

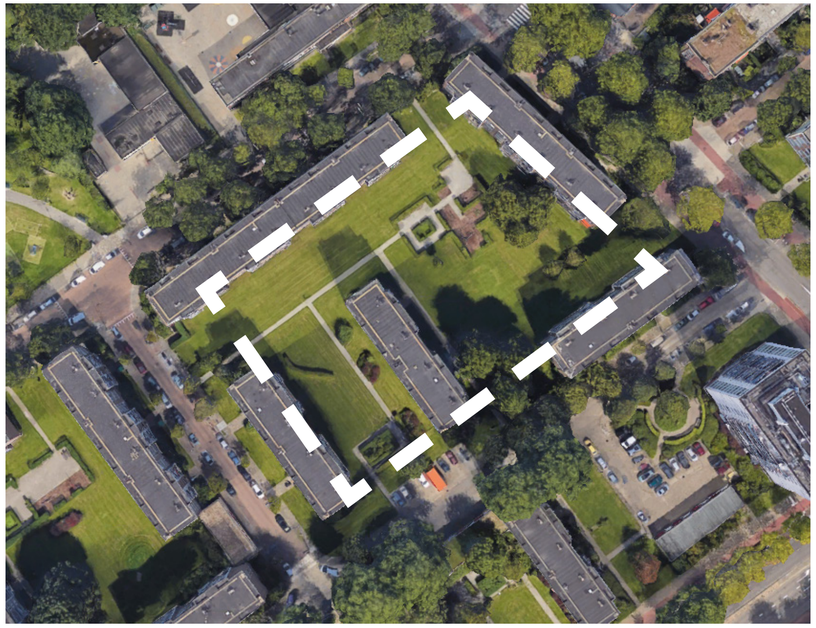

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

DEN HAAG ZUIDWEST:

BUURTEN GEBONDEN DOOR SOCIALE LIJM

DEN HAAG ZUIDWEST:

BUURTEN GEBONDEN DOOR SOCIALE LIJM

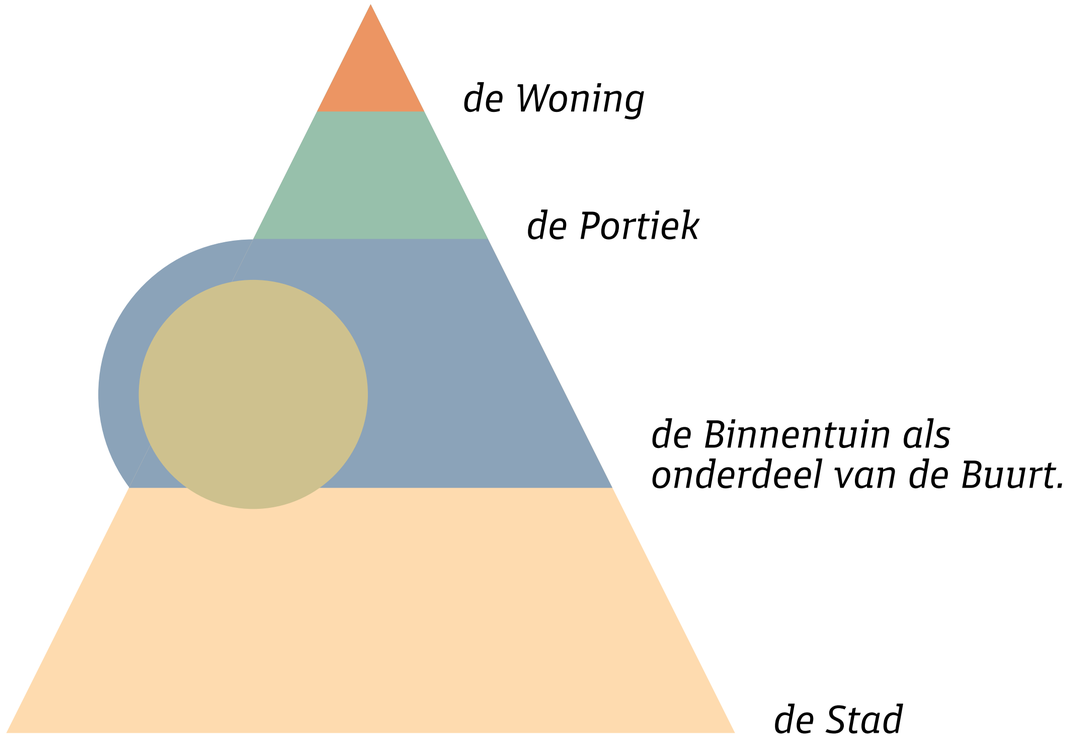

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

DOOR BELEIDSMAKERS

Sociale Buurt + Ruimte = Sociale Ruimte in de Buurt

DEN HAAG ZUIDWEST:

BUURTEN GEBONDEN DOOR SOCIALE LIJM

DEN HAAG ZUIDWEST:

BUURTEN GEBONDEN DOOR SOCIALE LIJM

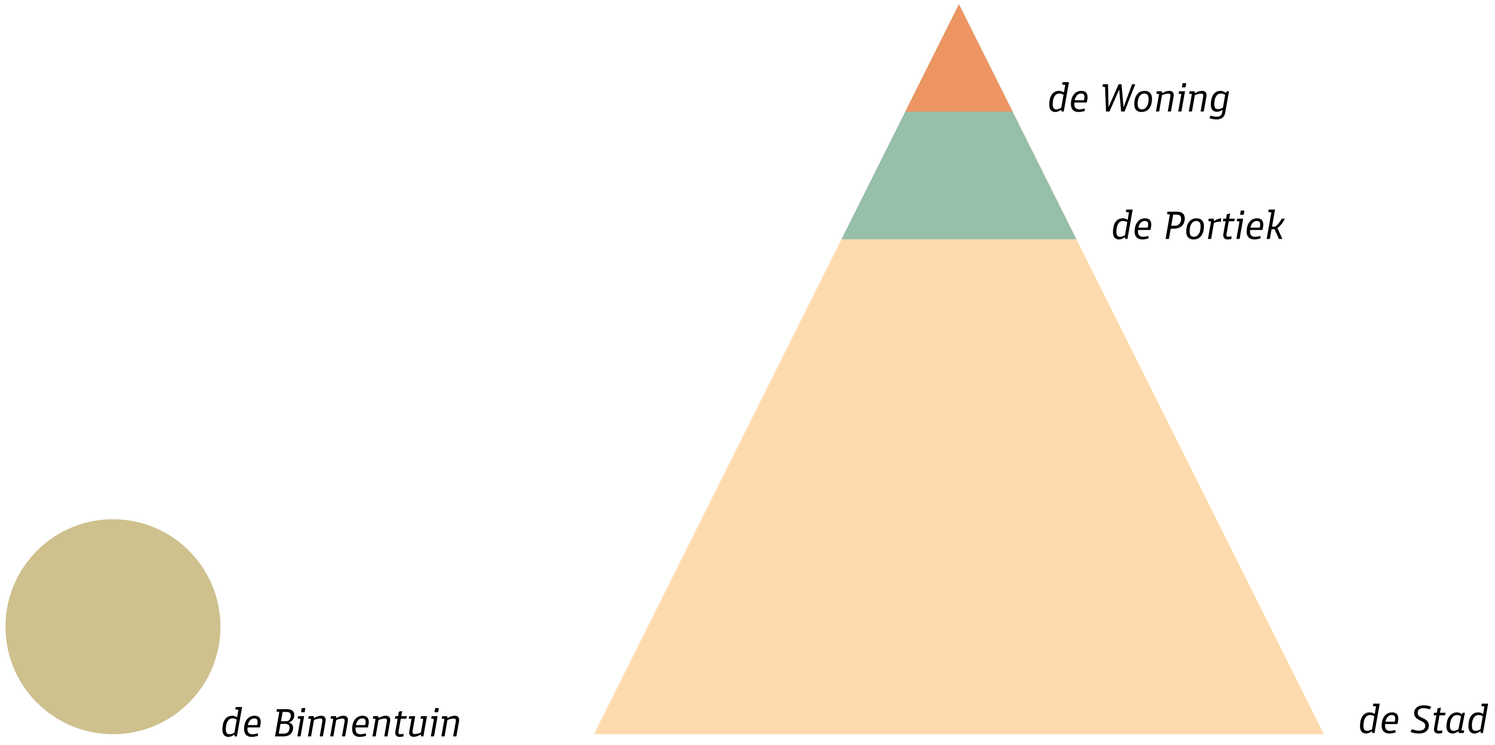

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

Buurt + Ruimte ≠ Sociale Ruimte in de Buurt

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

Sociale
uitdagingen

Financiële Welvaart

ca. **20%** van de bewoners van 12 jaar en ouder leeft in armoede

meer dan **60%** van de bewoners heeft een laag inkomen

(CBS, 2026)

Leefbaarheid

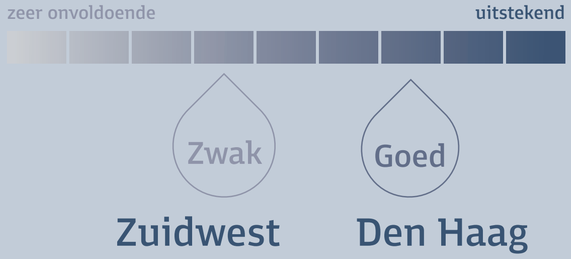

(Leefbaarometer, 2026)

Sociale Samenhang

Zuidwest	Den Haag
4.9	5.7

(NPZW, 2025)

Buurtcontacten

meer dan **60%** van de bewoners heeft weinig tot geen contact met buren

ca. **30%** van de bewoners is tevreden met ontmoetingsplekken in hun buurt

(NPZW, 2025)

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

Ruimtelijke opgave

Corporatiebezit

68% van de woningen is in bezit van een woningcorporatie

(NPZW, 2025)

Woningen

merendeel is gebouwd tussen

1945-1965

(CBS, 2026)

Onderhoudsopgave

duizenden woningen zijn **verouderd** & hebben bouwtechnische **problemen**

(NPZW, 2025)

Bouwopgave

10.000 extra woningen in 2040 in Zuidwest

(NPZW, 2025)

DEN HAAG ZUIDWEST:

EEN BLIK OP DE BUURT

Sociale
uitdagingen

Sociale Samenhang
sociale netwerken verbeteren

Buurtcontacten
contact met buren verbeteren

Ruimtelijke
opgave

Onderhoudsopgave
woningen renoveren of vervangen

Bouwopgave
woningen bijbouwen

WAT TE DOEN?

HOE KUNNEN WE DEN HAAG ZUIDWEST OP ZO’N MANIER VERANDEREN DAT WE MEER SOCIALE INTERACTIE TUSSEN BEWONERS KUNNEN AANMOEDIGEN?

WAT TE DOEN:

VERSCHILLENDE INVALSHOEKEN

de Architect

de Ambtenaar

de Corporatie

de Bewoner

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

DE STEDENBOUWER ALS MIDDELAAR

de Architect

de Ambtenaar

de Stedenbouwkundige

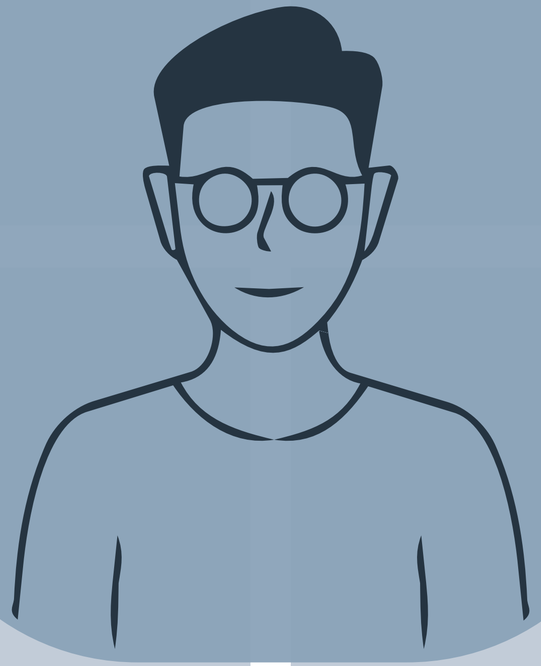

de Corporatie

de Bewoner

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

WAT DOET DE STEDENBOUWER?

Analyse

Beleidsdocumenten

Kaartmateriaal

Theorieën

Veldwerk

De straat op!

Interviews met bewoners en professionals

Ontwerp

Experimenteren

& Leren

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

THEORIE ALS BRIL

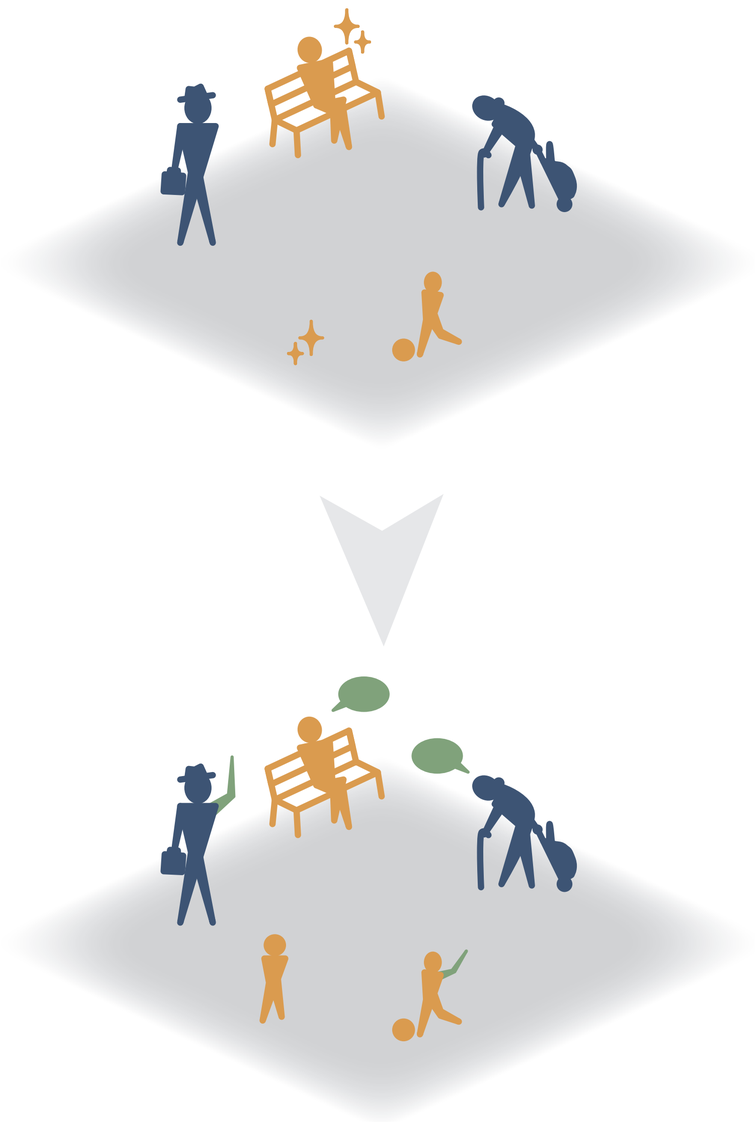

HOE ZORGEN RUIMTES VOOR SOCIALE INTERACTIE?

Jan Gehl:

Een prettige buitenruimte zorgt ervoor dat mensen langer blijven en daardoor elkaar kunnen ontmoeten.

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

THEORIE ALS BRIL

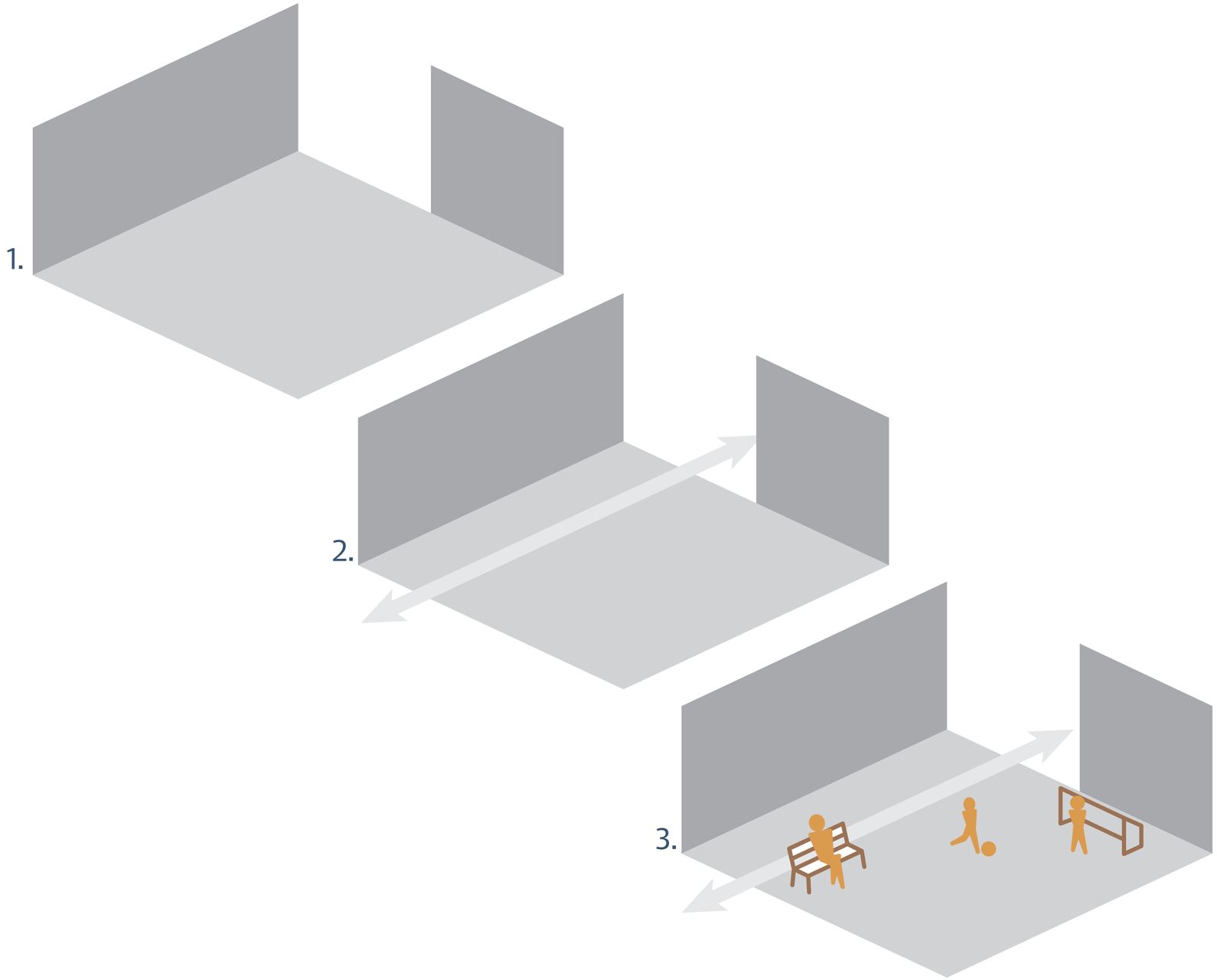

HOE MAAK JE PRETTIGE BUITENRUIMTES?

Roger Trancik:

1. Maak duidelijke plekken in de stad.
2. Verbind die plekken met elkaar en de gebouwen eromheen.
3. Geef die plekken een rol, een invulling.

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

THEORIE ALS BRIL

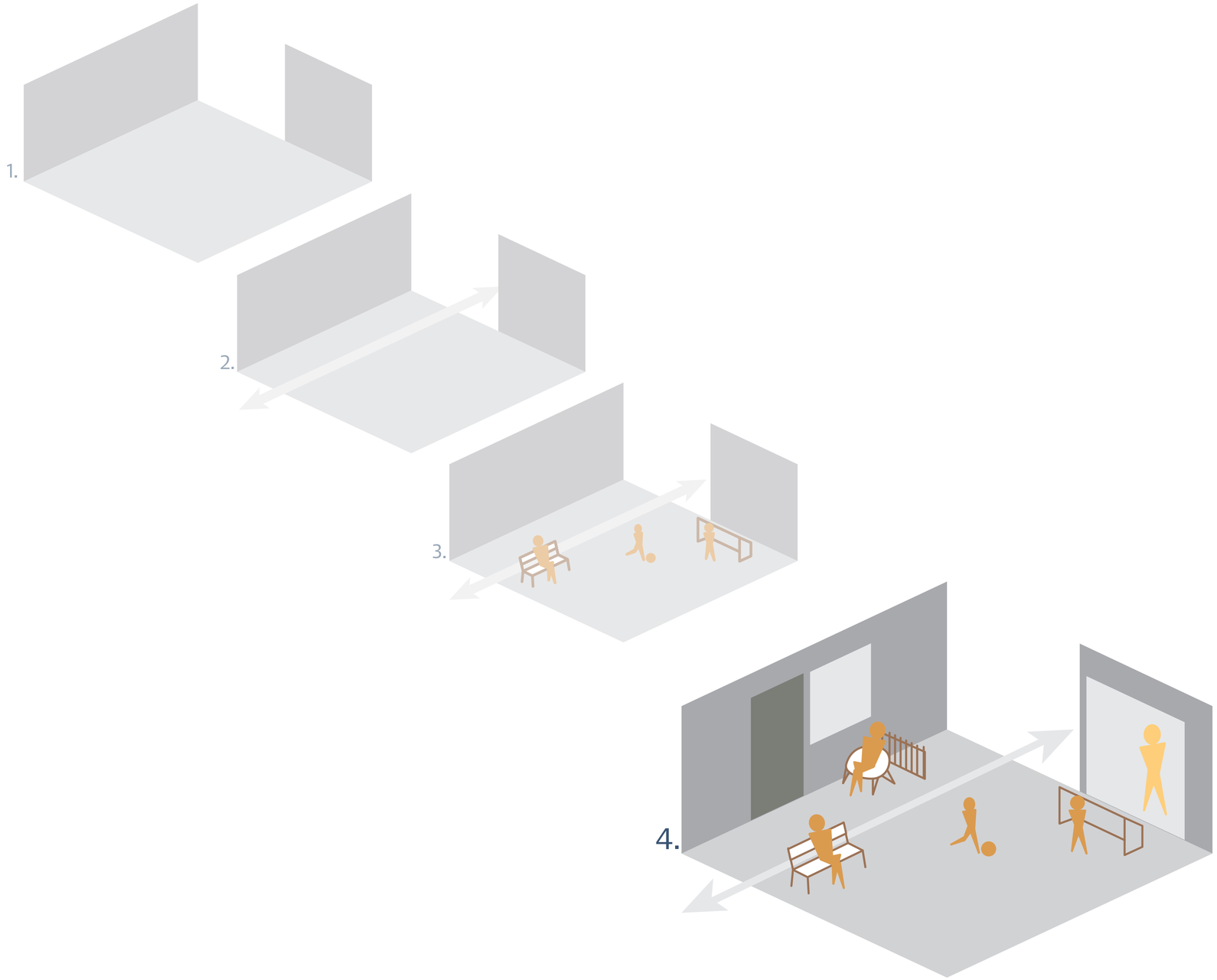

HOE MAAK JE PRETTIGE BUITENRUIMTES?

Kim Dovey & Stephen Wood

De rand tussen de buitenruimte en de woningen bepaalt hoe uitnodigend, veilig en levendig een plek aanvoelt.

DE STEDENKUNDIGE:

ONTWERP-OVERWEGINGEN

ONTWERPOVERWEGINGEN

Morfologie & Connectie

MORPHOLOGY
M.1 Duidelijke Rooilijn

Een eenduidige rooilijn zorgt voor duidelijke muren om een overzichtelijke buitenruimte.

MORPHOLOGY
M.2 Sociale Hoogte Limiet

Bij gebouwen hoger dan 5 verdiepingen, verliezen woningen hun connectie met de straat en kan de straat aanvoelen als een ravijn.

MORPHOLOGY
M.3 Binnentuin Omheining

Binnentuinen kunnen meer of minder omheind worden om gebruik van niet-bewoners aan te moedigen of te beperken.

CONNECTION
C.1 Intuitieve Toegang

De toegang naar een binnentuin wordt intuitief ontworpen. Er zijn geen borden of hekken nodig om mensen te weren.

CONNECTION
C.2 Afsluitbaarheid

(Grotendeels) omheinde binnentuinen kunnen in een uiterst geval afgesloten worden. Vaak hoeft dit niet permanent en kan het hek overdag open blijven.

CONNECTION
C.3 Directe Toegang tot Binnentuin

Woningen krijgen een directe verbinding met de binnentuin (via de portiek). bewoners hoeven niet buitenom te lopen.

Randzones

EDGE
E.1 Minimale Diepte

De "edge" geeft bewoners privacy én een voortuin om te gebruiken. Voor de privacy is minimaal 1,5m nodig.

EDGE
E.2 Verhoogde Edges

Een verhoogde "edge" geeft afstand tussen bewoners en bezoekers. Hiermee kan privacy en toeëigening beïnvloed worden.

EDGE
E.3 Verplichte Connectie

De "edge" moet zowel fysiek als visueel verbonden zijn met de binnenruimtes, om gebruik aan te moedigen.

EDGE
E.4 Afscheidingen

Verticale afscheidingen, zoals muurtjes of hekjes, kunnen gebruikt worden, maar moeten niet de visuele connectie met de buitenruimte verbreken.

EDGE
E.5 Woon-Edge Ontwerp

De "edge" moet zo ontworpen worden dat ie duidelijk toebehoort aan een woning t.p.v. dat deze volledig opgaat in de publieke buitenruimte

EDGE
E.6 Publiek Programma

Publieke "edges" kunnen zit- of andere elementen krijgen die gebruik door bezoekers aanmoedigen.

EDGE
E.7 Sociale Entrees

Bij gedeelde entrees kan de "edge" ontworpen worden als een sociale plek waar bewoners nog even kunnen blijven hangen om buren te spreken.

EDGE
E.8 Sociale Galerijen

Galerijen kunnen socialer worden als zij ook een "edge" bieden voor woningen. Creëer daarnaast visuele verbindingen door galerijen naar elkaar te laten "kijken".

Programma

PROGRAMMING
P.1 Sociale Afmetingen

Door binnentuinen op te splitsen in kamers met maten tot 35m worden de sociale interacties betekenisvoller. Men kan elkaar herkennen.

PROGRAMMING
P.2 Flexibele centrale plek

Een flexibel centraal veld of plein kan door bewoners gebruikt worden voor verschillende doeleinden.

PROGRAMMING
P.3 Kamer Afscherming

Tuinkamers kunnen gescheiden worden door hoogteverschil, paden of verticale afscheidingen, maar zorg dat de visuele verbinding niet verbroken wordt.

PROGRAMMING
P.4 Verbonden Binnentuin

De verschillende kamers in de binnentuin worden verbonden met elkaar en met de woningen langs de rand.

PROGRAMMING
P.5 Vast Programma

Vast programma, zoals bankjes en speeltoestellen, kunnen het best geplaatst worden in kleine kamers of aan de randen van grote kamers.

PROGRAMMING
P.6 Verschillende Zitplekken

Er moeten zowel sociale zitplaatsen ontworpen worden, als solitaire zitplaatsen, om verschillende wensen te bedienen.

PROGRAMMING
P.7 Veilig Groen

Door beplanting die visuele verbindingen niet beperkt, voelt de buitenruimte veiliger. Houdt daarom bossages laag en kroon bomen op.

PROGRAMMING
P.8 Comfortabel Buitenklimaat

Buitenruimtes met verschillende klimaten, van zonnig to schaduwrijk, bieden voor ieder wat wils.

PROGRAMMING
P.9 Gedeelde Binnenkamer

In grote blokken kan een gedeelde binnenkamer de afstand tussen woning en tuin verkleinen en biedt naast de tuin sanitair en een droge ontmoetingsplek.

PROGRAMMING
P.10 Gedeelde opslag

In grote blokken kan een gedeelde opslag gebruikt worden voor gezamenlijk tuinmeubilair, sport- en speelgoed. Zo kan de binnentuin meer gebruikt worden.

Gevels

FACADE
F.1 Deurinterval

TZorg voor minimaal 10 deuren per 100 meter gevel, ter voorkoming van dode gevels.

FACADE
F.2 Gevel Transparantie

Geef gevels transparantie voor sociaal toezicht en zichtbare activiteit. Jan Gehl raadt 40% transparantie aan.

FACADE
F.3 Commerciele Gevels

Commerciele gevels kunnen een hogere transparantie krijgen. Gehl raadt 60% of meer aan voor sociaal toezicht en zichtbare activiteit.

FACADE
F.4 Bouwblok Onderverdeling

Splits grote bouwblokken op in stukken van maximaal 35m om lange monotone of repetitieve gevels te voorkomen.

FACADE
F.5 Architectonische Samenhang

Gebouwen moeten een eigen architectuur krijgen, maar moeten ook ontworpen worden in relatie tot elkaar.

FACADE
F.6 Verticale Expressie

Gevels met een verticale expressie lijken korter, waardoor buitenruimtes minder groot lijken.

FACADE
F.7 Gevelreliëf

Gevels met reliëf door erkers, koven, overstekken etc. geven een interessanter straatbeeld en worden als prettig ervaren.

FACADE
F.8 Gevelmateriaal

Gevels moeten ontworpen worden met warme, duurzame materialen, die mooi blijven door de tijd heen.

FACADE
F.9 Details en Ornamenten

Gebouwen met mooie details en goed ontworpen ornamenten geven een gebouw karakter en geven een interessanter straatbeeld.

DE STEDENKUNDIGE:

ONTWERP-OVERWEGINGEN

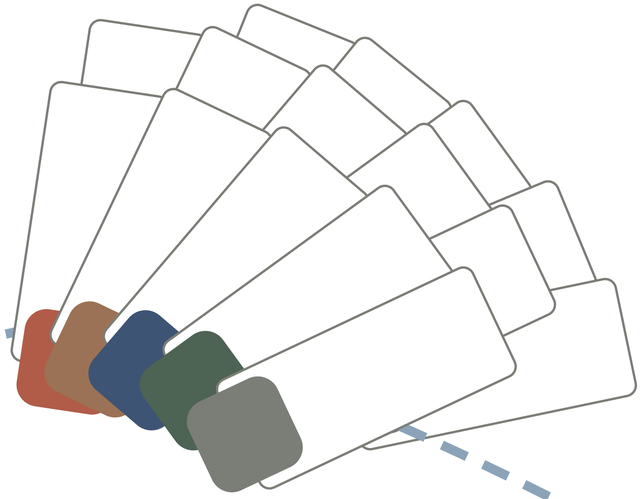

de Corporatie

de Architect

de Ambtenaar

de Bewoner

ONTWERPCASUS:

HOE GEBRUIKEN WE DEZE OVERWEGINGEN?

ONTWERPCASUS:

DE ZIJDEN EN DREVEN BUURT

ONTWERPCASUS:

DE ZIJDEN EN DREVEN BUURT

ONTWERPCASUS:

DE ZIJDEN EN DREVEN BUURT

ONTWERPCASUS:

DE ZIJDEN EN DREVEN BUURT

HUIDIGE ONTWERP

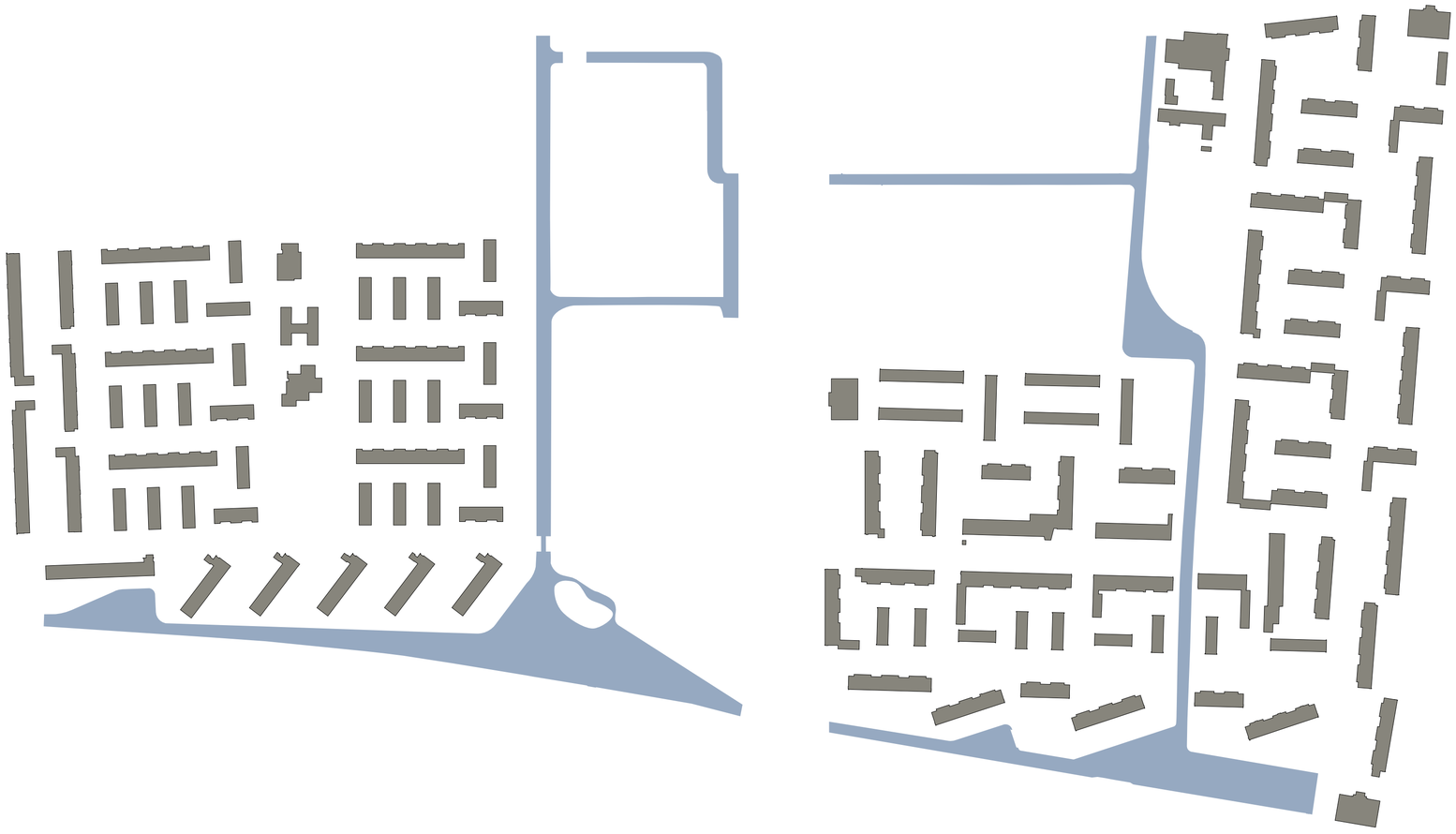

0 20 40 60 80 100 m

ONTWERPCASUS:

HERONTWERP VOOR 2 WOONBLOKKEN

ONTWERPVOORSTEL

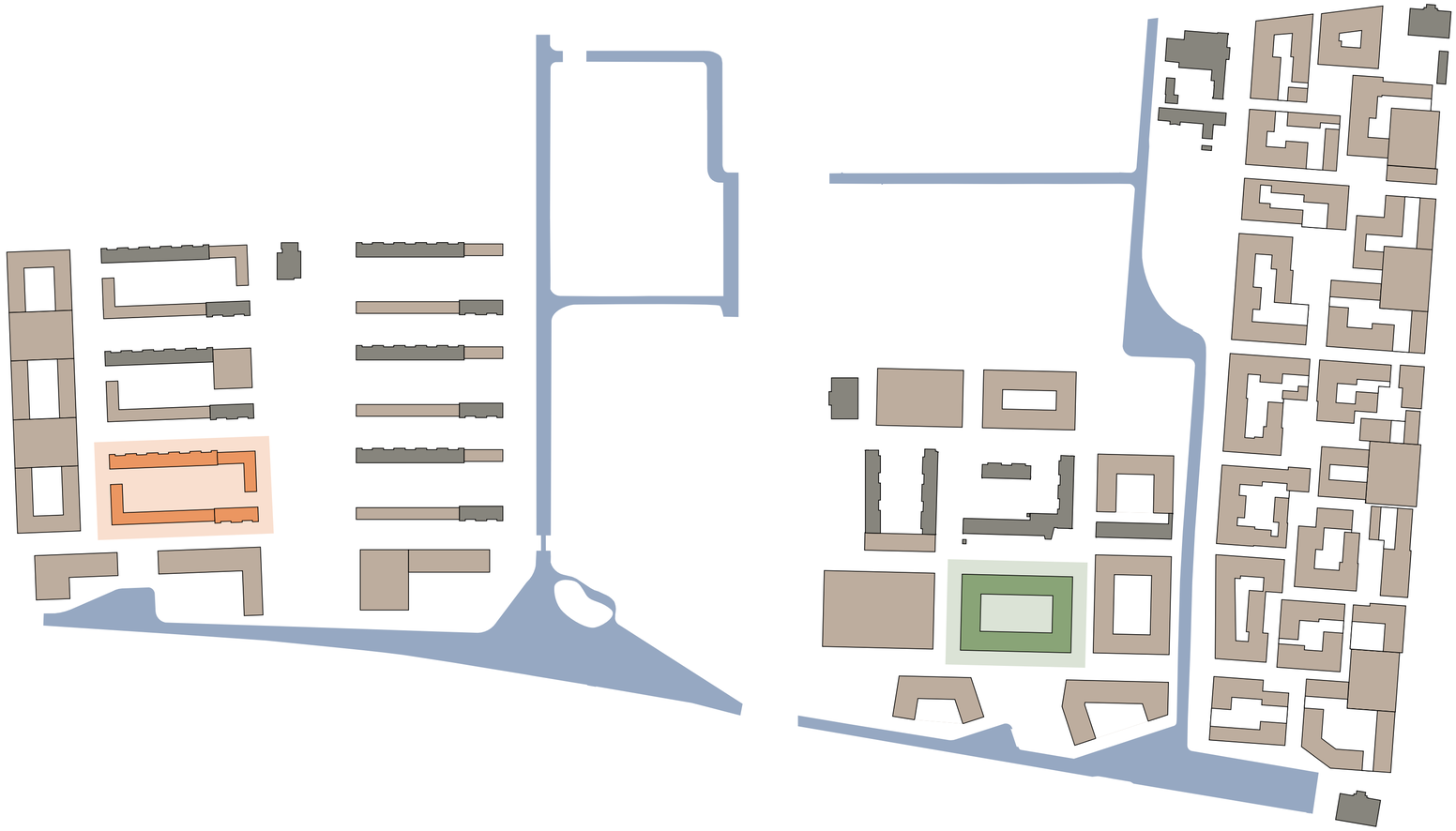

ONTWERPCASUS:

GEBOUWVORM EN BINNENTUIN

ZIJDEN WEST

Een rustige buurt met weinig “vreemden”,
dus binnentuinen voor de blokbewoners, maar ook toegankelijk voor buurtbewoners

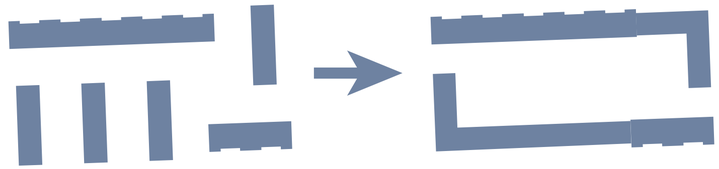

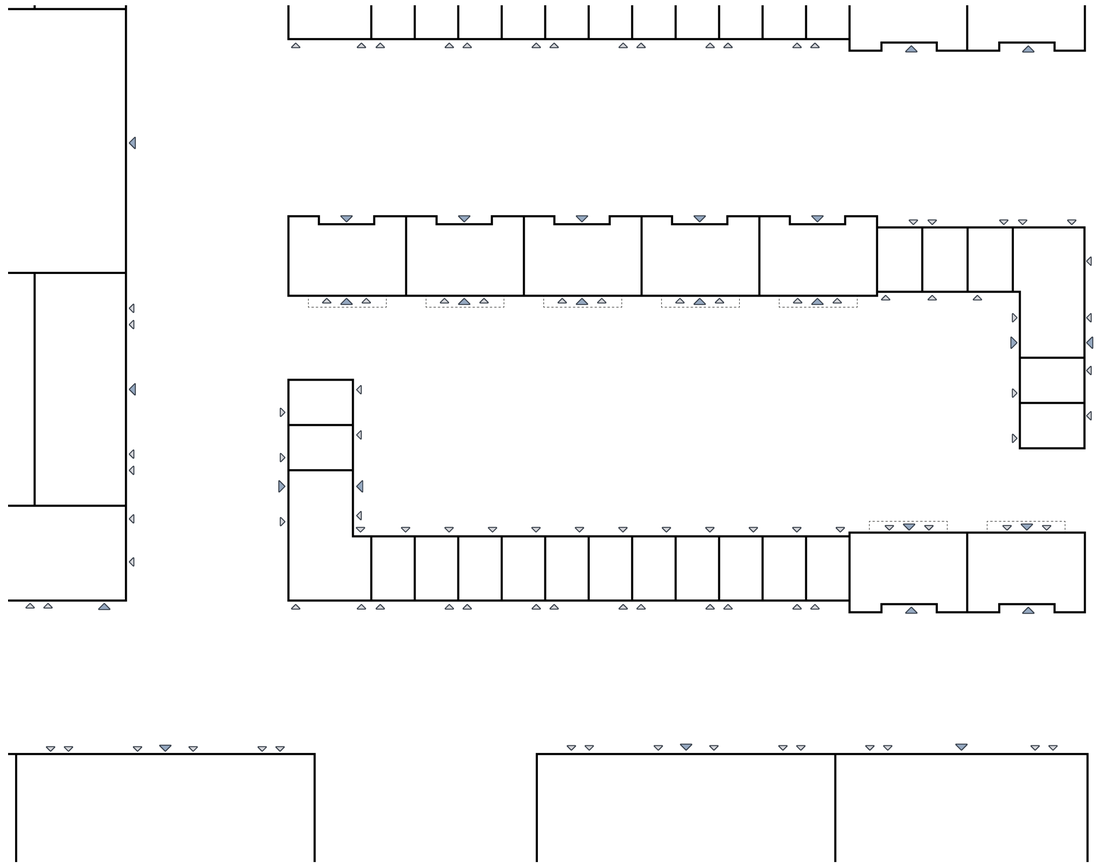

ONTWERPCASUS:

GEBOUWVORM EN BINNENTUIN

ZIJDEN WEST

Een rustige buurt met weinig “vreemden”,
dus binnentuinen voor de blokbewoners, maar ook toegankelijk voor buurtbewoners

DREVEN CENTRUM

Een drukke buurt met veel “vreemden”,
dus binnentuinen voor de blokbewoners waar je als “vreemde” niet zomaar binnenloopt.

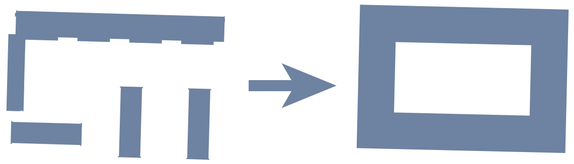

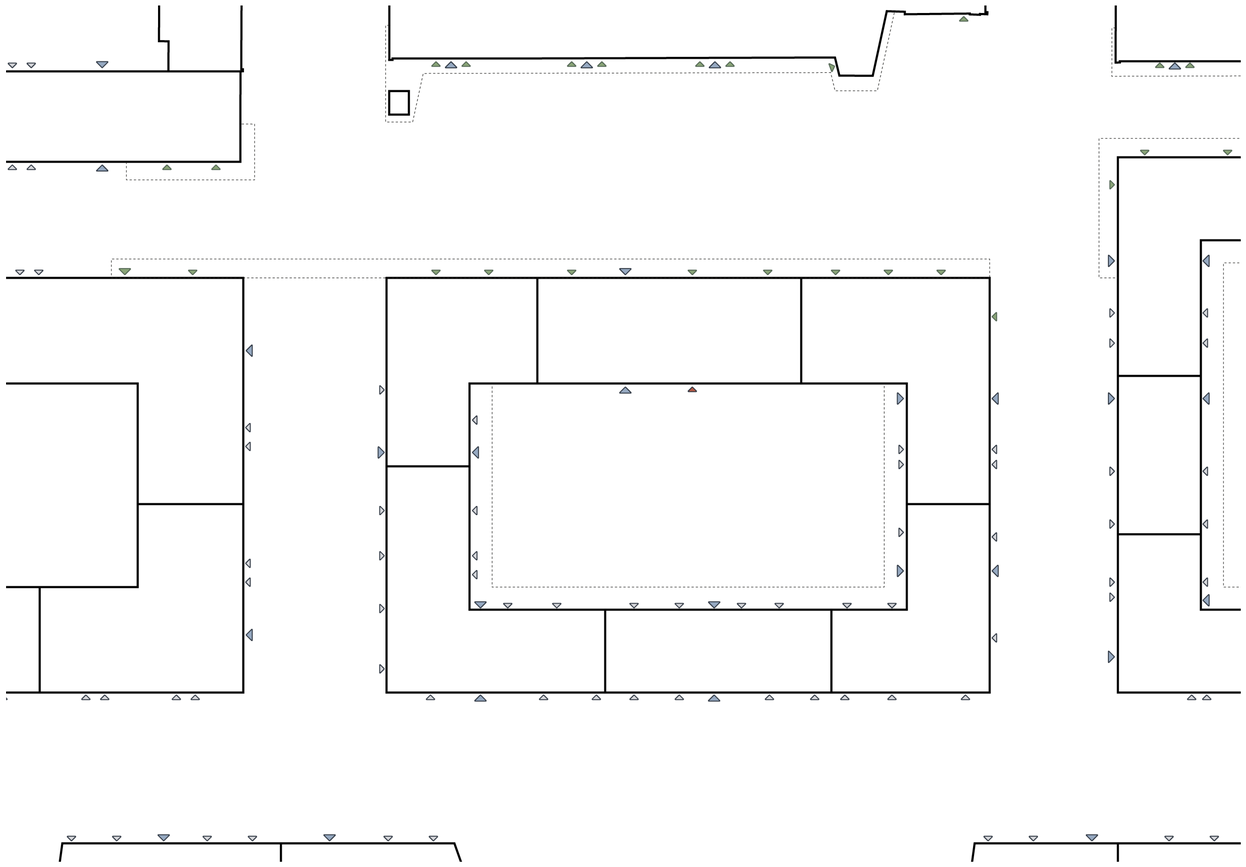

ONTWERPCASUS:

ACTIEVE RANDEN OM DE TUIN

ZIJDEN WEST

Er is ruimte genoeg per bewoner,
dus elke woning kan een ruime voor-/achtertuin krijgen met een directe verbinding naar de tuin.

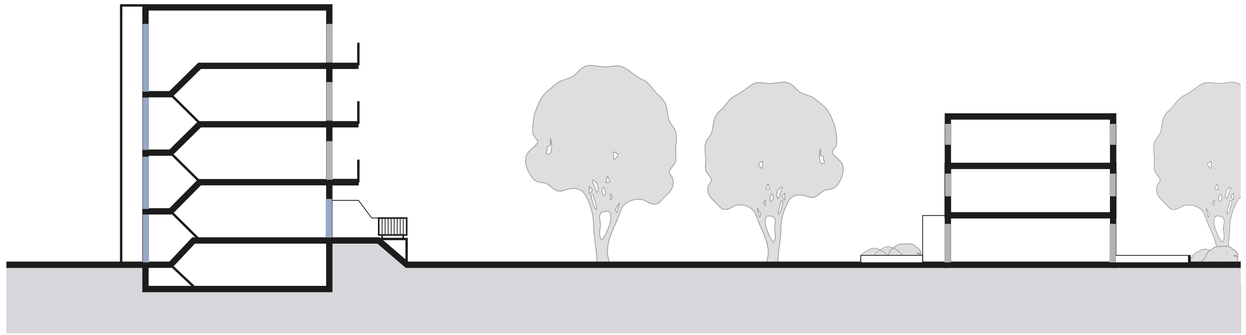

0 4 20m

ONTWERPCASUS:

ACTIEVE RANDEN OM DE TUIN

ZIJDEN WEST

Er is ruimte genoeg per bewoner,
dus elke woning kan een ruime voor-/achtertuin krijgen met een directe verbinding naar de tuin.

DREVEN CENTRUM

Er is maar beperkt ruimte voor de vele bewoners,
dus elke woning krijgt een terrasje langs de gevel, zodat er genoeg gedeelde ruimte overblijft.

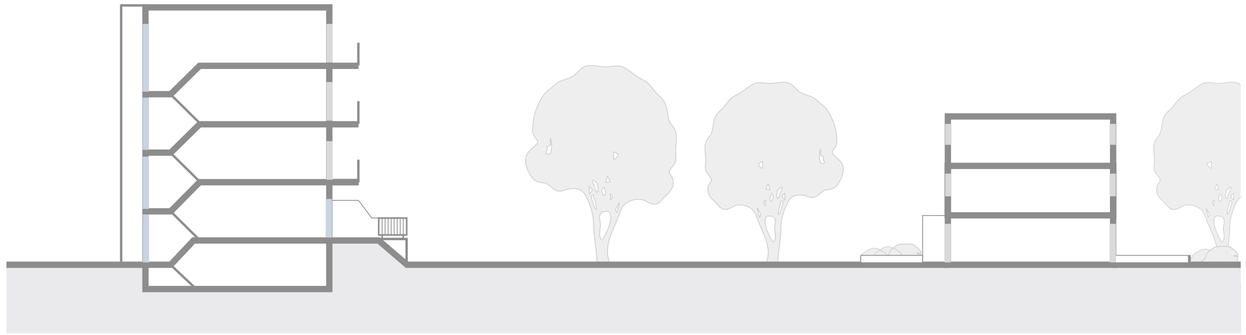

0 4 20m

ONTWERPCASUS:

WAAR MAG IK KOMEN?

ZIJDEN WEST

In iemands voor-/achtertuin?
Nee, natuurlijk niet.

In de binnentuin?
Ja, maar loop niet de achtertuin in.

Op straat?
Zeker!

DREVEN CENTRUM

Op iemands terras?
Nee, heb je nikst te zoeken.

In de binnentuin?
Ja, als bewoner wel.

Op straat?
Zeker!

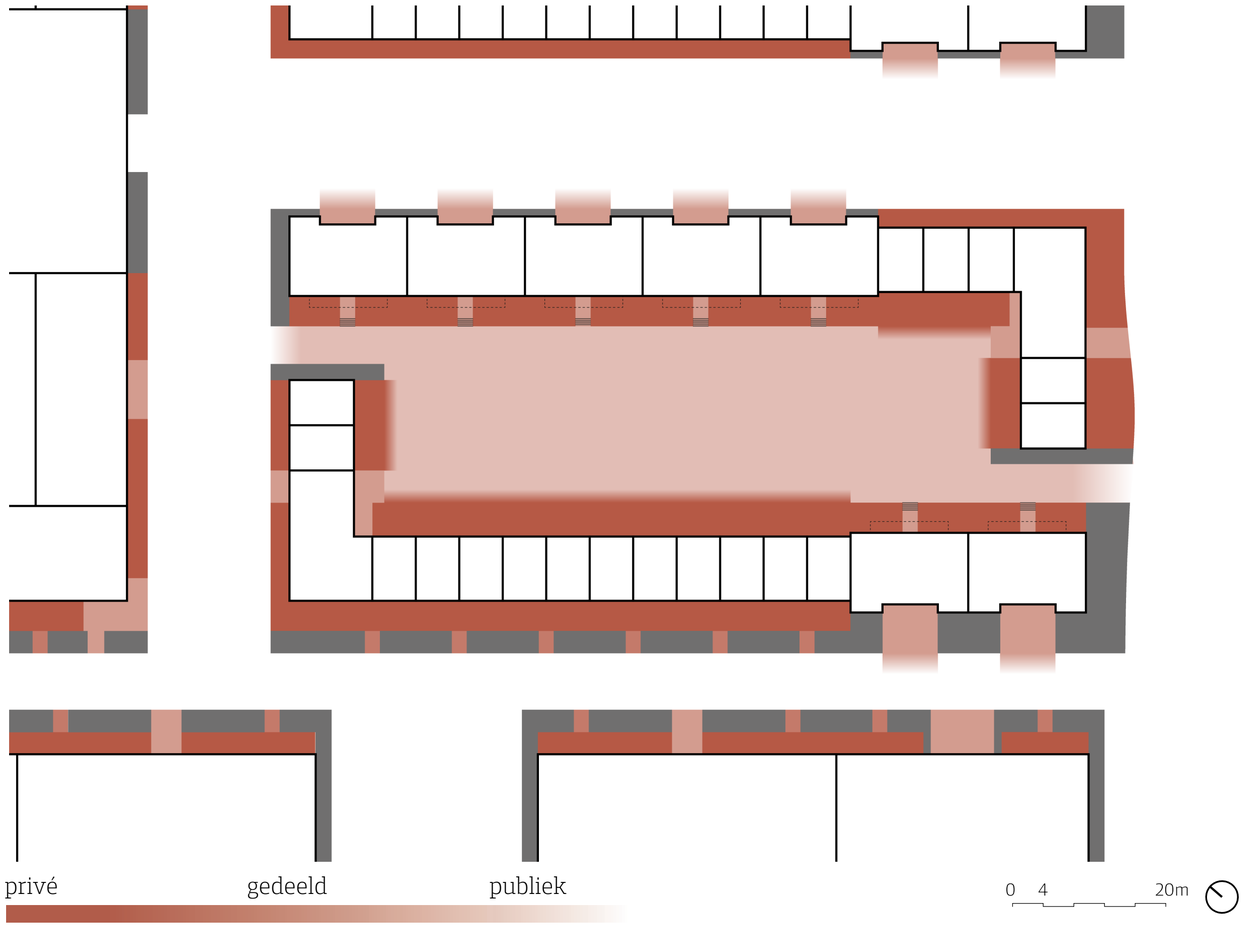

ONTWERPCASUS:

WAAR MAG IK KOMEN?

ZIJDEN WEST

In iemands voor-/achtertuin?
Nee, natuurlijk niet.

In de binnentuin?
Ja, maar loop niet een achtertuin in.

Op straat?
Zeker!

DREVEN CENTRUM

Op iemands terras?
Nee, heb je nikst te zoeken.

In de binnentuin?
Ja, als bewoner wel.

Op straat?
Zeker!

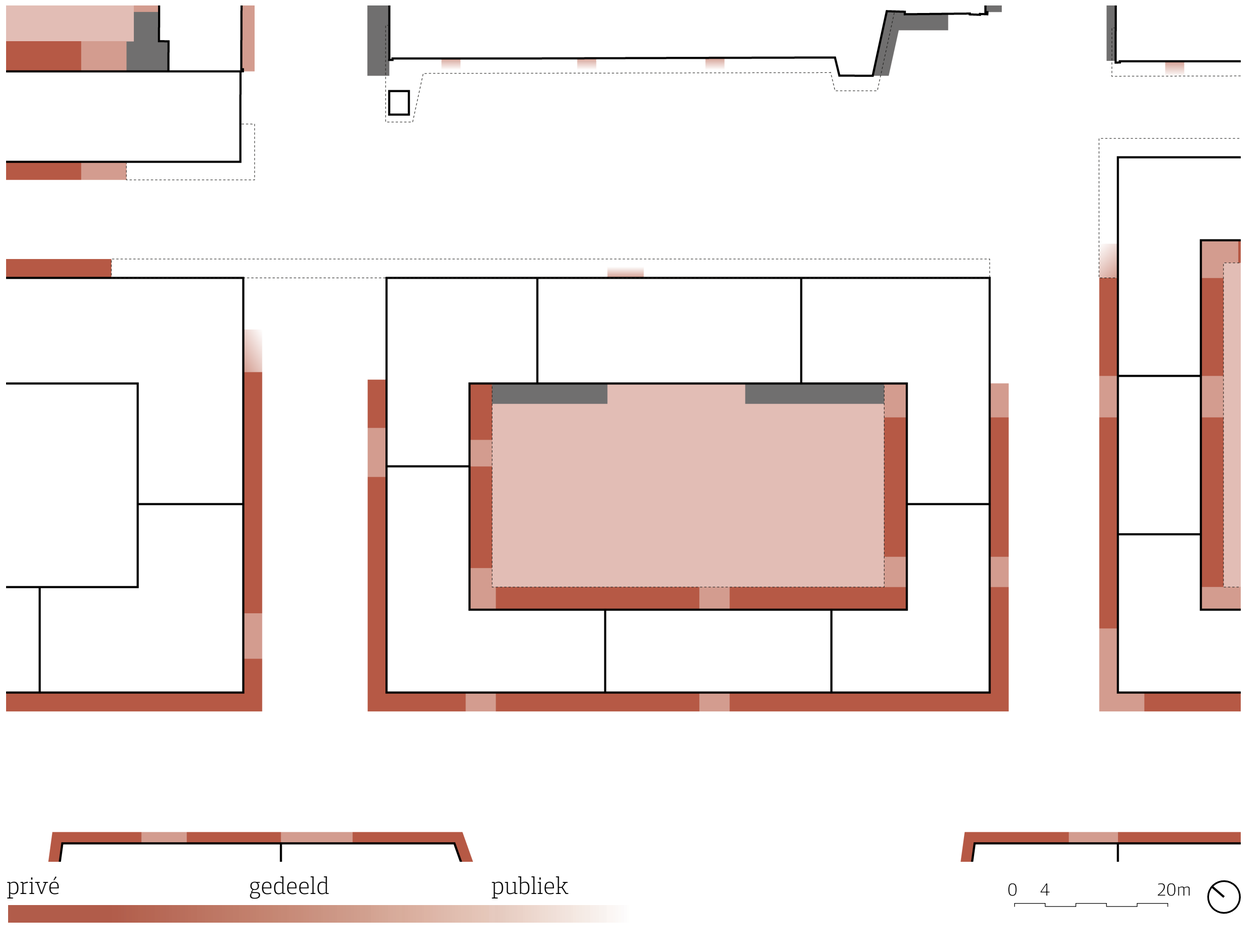

ONTWERPCASUS:

GOEDE PLEKKEN IN DE TUIN

ZIJDEN WEST

De binnentuin als verlenging van de achtertuin

dus verschillende plekken voor verschillende activiteiten waarvoor de achtertuin te klein is.

DREVEN CENTRUM

De binnentuin als gedeelde ontmoetingsplek buiten

dus verschillende plekken waar mensen buiten kunnen zijn en met elkaar kunnen afspreken.

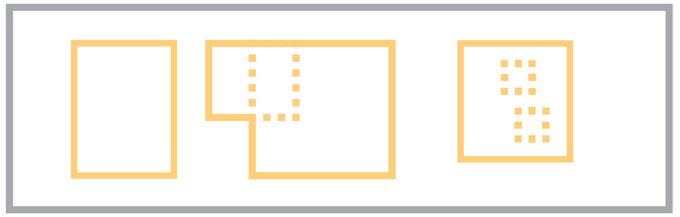

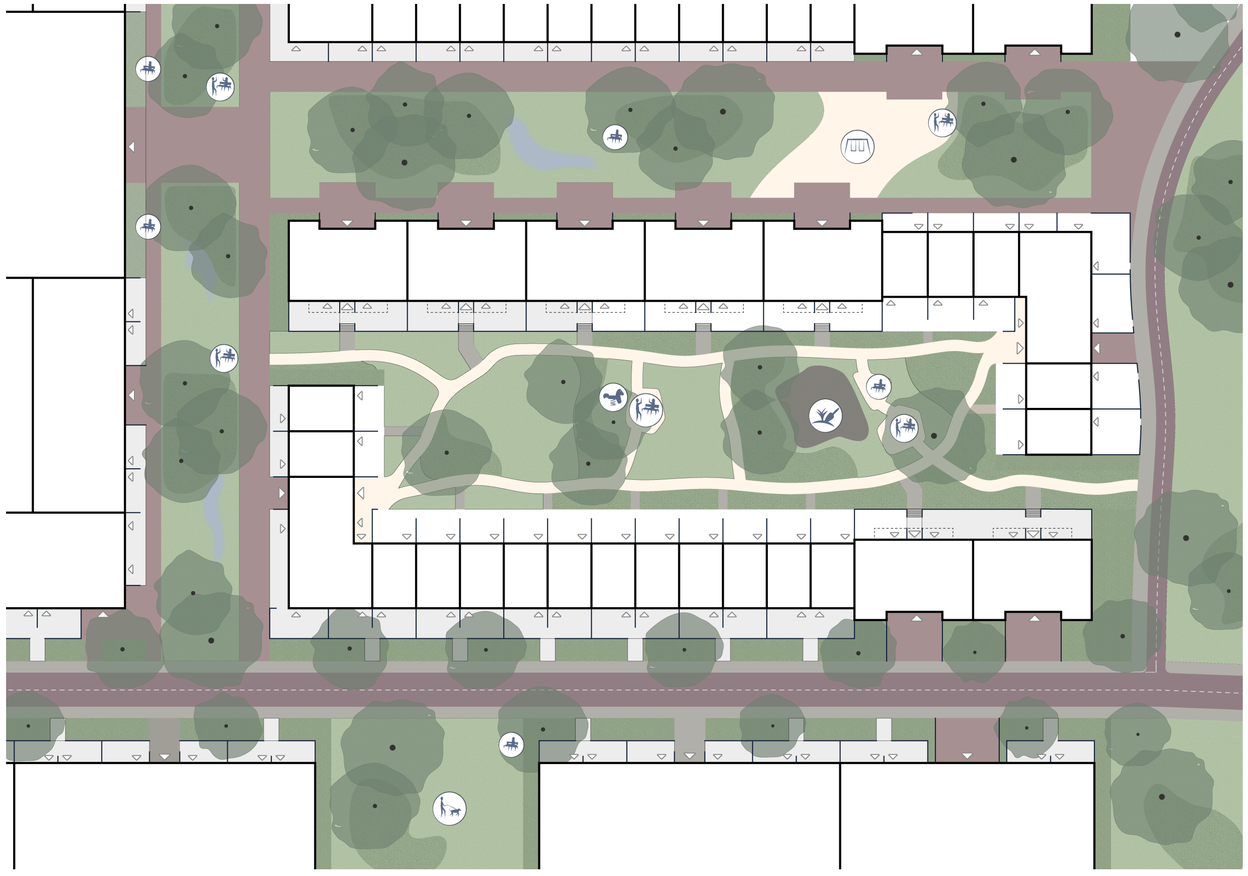

0 4 20m

ONTWERPCASUS:

GOEDE PLEKKEN IN DE TUIN

ZIJDEN WEST

De binnentuin als verlenging van de achtertuin

dus verschillende plekken voor verschillende activiteiten waarvoor de achtertuin te klein is.

DREVEN CENTRUM

De binnentuin als gedeelde ontmoetingsplek buiten

dus verschillende plekken waar mensen buiten kunnen zijn en met elkaar kunnen afspreken.

DREVEN CENTRUM

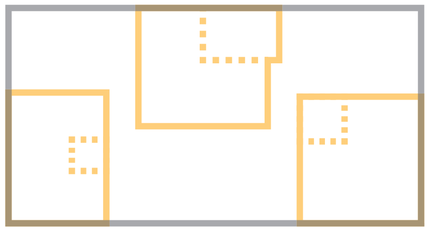

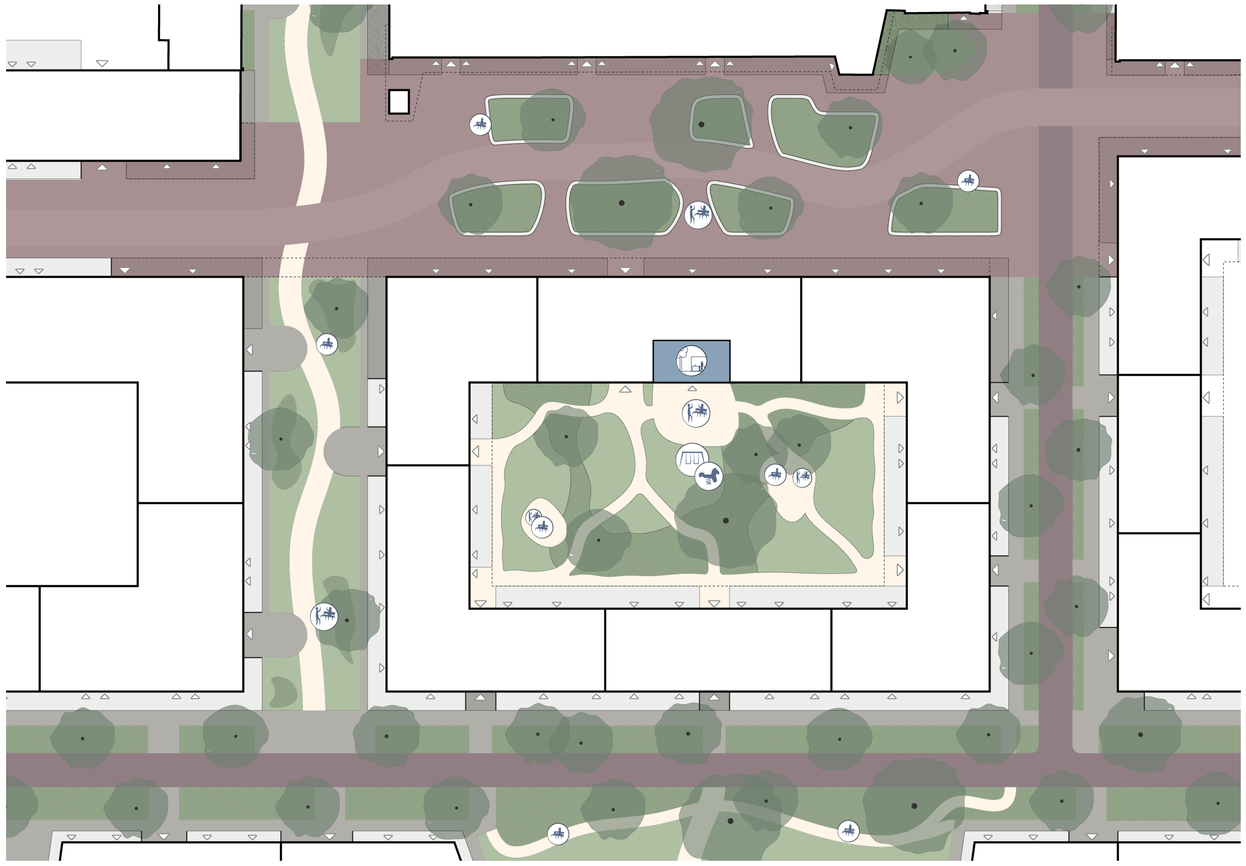

ONTWERPCASUS:

MENSEN DE TUIN IN KRIJGEN

ZIJDEN WEST

Zó vanuit de woning de tuin in via de achtertuin of portiek

dus bewoners kunnen vrij eenvoudig gebruik maken van hun binnentuin.

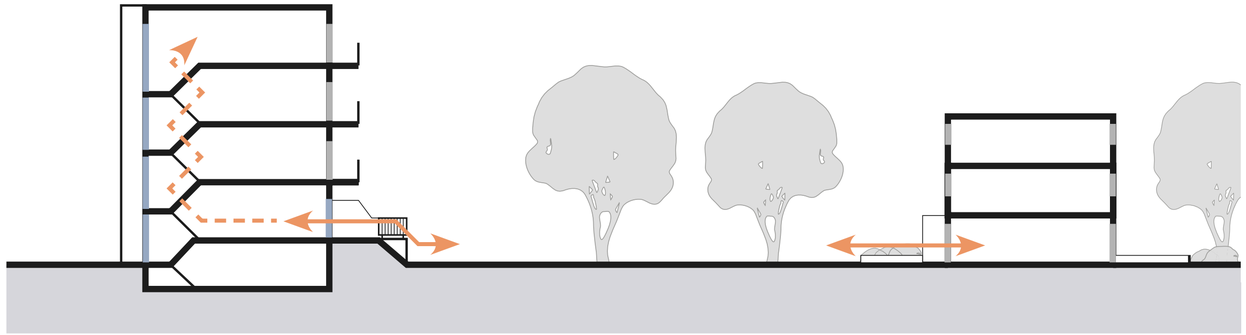

0 4 0 4 20m

ONTWERPCASUS:

MENSEN DE TUIN IN KRIJGEN

ZIJDEN WEST

Zó vanuit de woning de tuin in via de achtertuin of portiek
dus bewoners kunnen vrij eenvoudig gebruik maken van hun binnentuin.

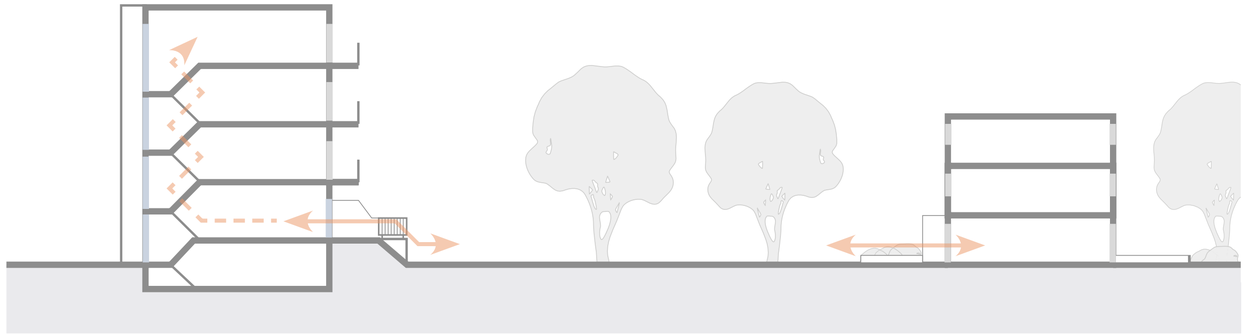

DREVEN CENTRUM

Via de gallerij, naar de lift, naar beneden de tuin in.
dus bewoners kunnen geholpen worden door een gedeelde binnenruimte aan de tuin, de tuinkamer.

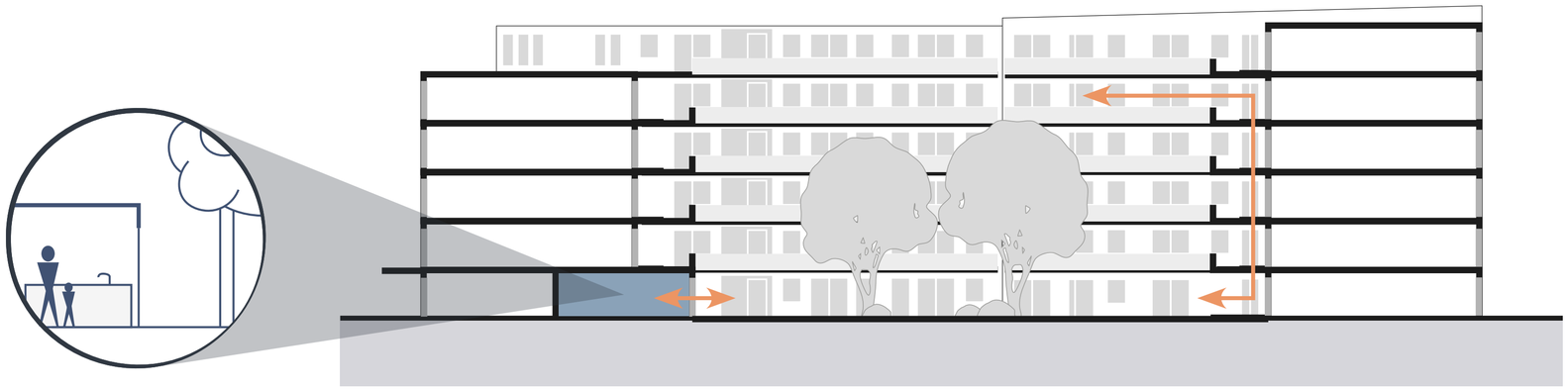

0 4 0 4 20m

ONTWERPCASUS:

TWEE BLOKKEN
TWEE RESULTATEN

ZIJDEN WEST

Rustig
halfopen binnentuin

Ruimte genoeg
een ruime achtertuinen
& de binnentuin als
verlengstuk van de achtertuin

Zó de binnentuin in
geen extra hulp nodig

VS

DREVEN CENTRUM

Druk
gesloten binnentuin

Ruimte beperkt
een bescheiden terras
& de binnentuin als
ontmoetingsplek op zichzelf

Drie drempels om er te komen
een gedeelde binnenruimte

MAAR IN BEIDE GEVALLEN

een goede route van woning naar binnentuin
zicht van de woning op de tuin en vice versa
een binnentuin met verschillende plekken
zowel vaste invulling als flexibiliteit

DE STEDENBOUWKUNDIGE:

CONCLUSIE

HOE KUNNEN WE DEN HAAG ZUIDWEST OP ZO'N MANIER VERANDEREN DAT WE MEER SOCIALE INTERACTIE TUSSEN BEWONERS KUNNEN AANMOEDIGEN?

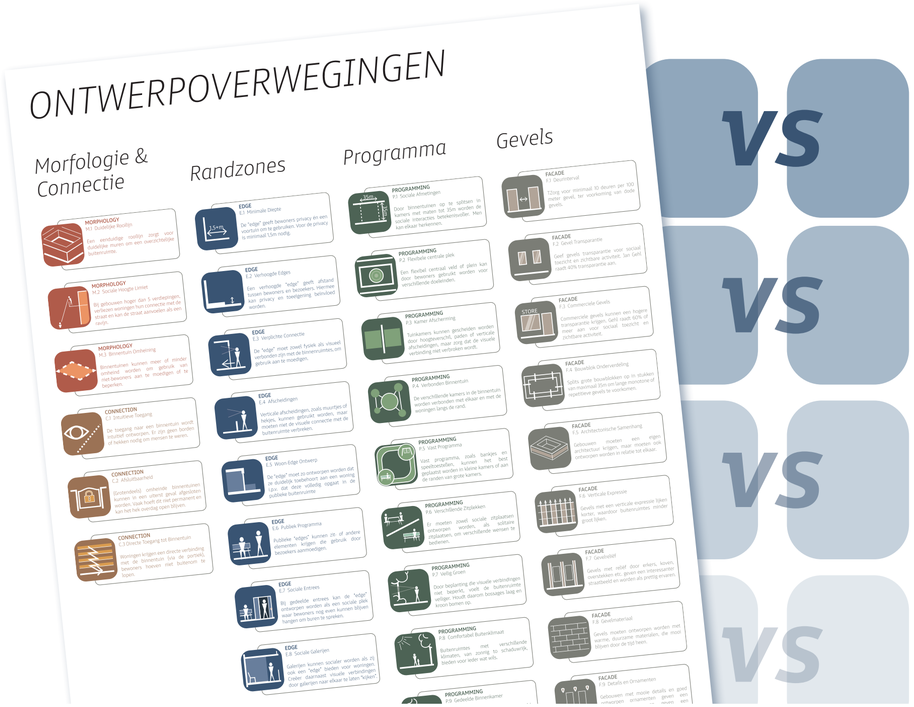

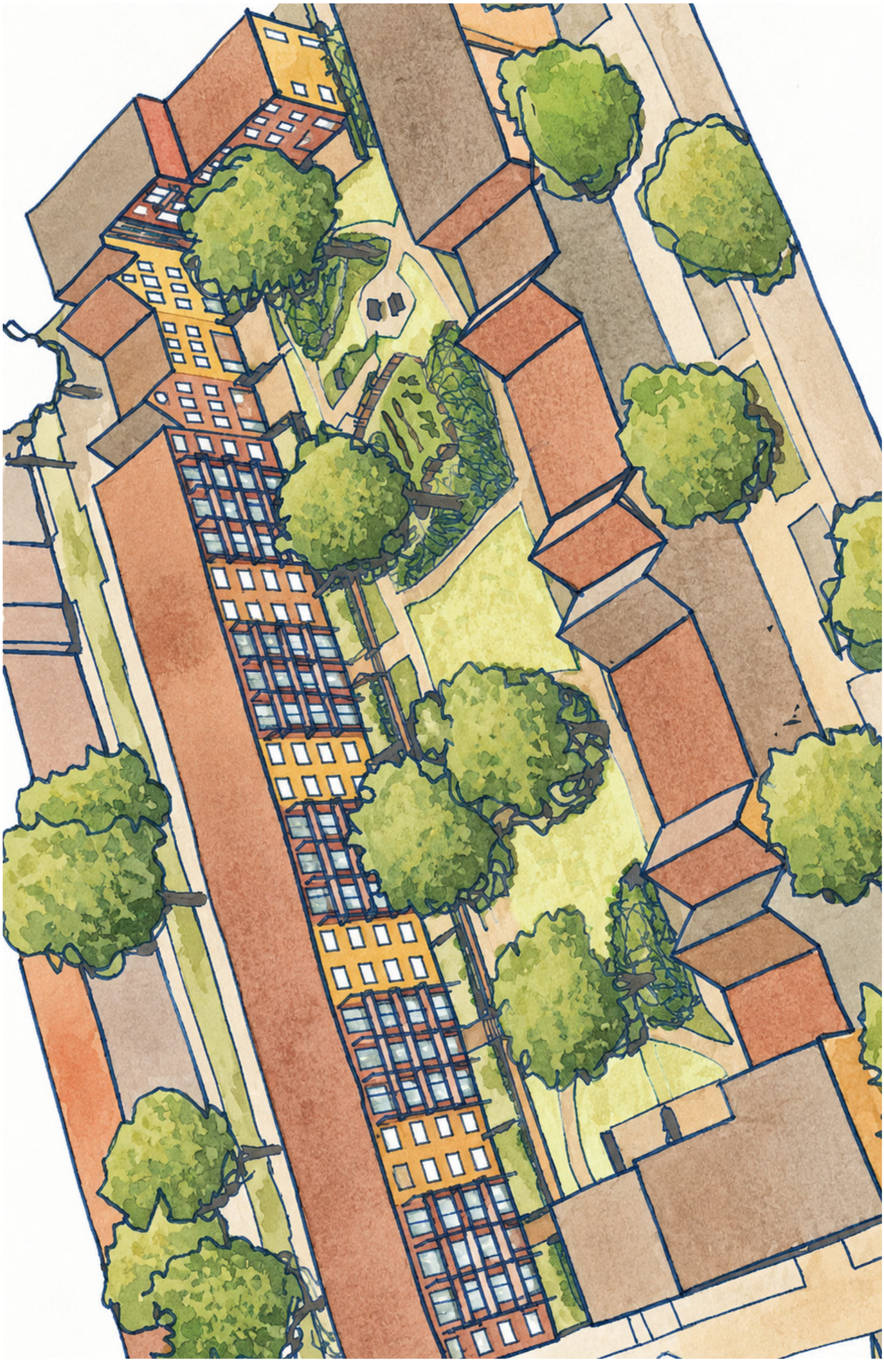

VAN LOZE RUIMTE NAAR LEVENDE RUIMTE

Sociale Interactie Ondersteunen in Den Haag Zuidwest